

**RAMOWY PROGRAM
ODDZIAŁYWAŃ
KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC
W RODZINIE**

Nowe Miasto Lubawskie 2013

Wprowadzenie

Przemoc w rodzinie, jak wykazują badania, staje się coraz powszechniejszym zjawiskiem. Z uwagi na to konieczne jest podjęcie intensywnych i wielowymiarowych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nałożyła na powiat obowiązek realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako jednostka organizacyjna powiatu wskazana przez Starostę do koordynacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.), rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22.02.2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. nr 50, poz. 259), opracowała ramowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (dalej: Ramowy program). Pisząc ww. program wykorzystano także wytyczne do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (zał. nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie); Procedury rekrutacji uczestników do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zamieszczonej na stronie internetowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz dane z diagnozy sporządzonej dla potrzeb opracowania projektu pn. „Działamy-zapobiegamy”. W wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych... autorzy wskazują, że zawartość merytoryczna programów, powinna skupiać się na następujących elementach:

- Edukacji – program powinien dostarczać informacje na temat dynamiki powstawania przemocy oraz wyjaśniać procesy socjalizacyjne, sprzyjające powstawianiu wzorców zachowań przemocowych.
- Rozpoznawanie i zmiana systemu przekonań i postaw osobistych – program powinien tworzyć okazje do badania osobistego systemu przekonań, postaw i nastawień emocjonalnych, które inicjują i wzmacniają stosowanie przez nich przemocy. Powinno się promować wartości i postawy alternatywne wobec postaw przemocowych.
- Praca nad zmianami behawioralno - poznawczymi – umożliwiająca ćwiczenie i przyswajanie nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania, opartych na szacunku i życzliwości wobec partnera.

Kierując się ww. wskazaniem istotne jest określenie celów i działań, dotyczących pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

I. Założenia ogólne i cele programu, efekty

1.1. Założenia ogólne (zbiór podstawowych przekonań i sądów, dotyczących mechanizmów przemocy domowej).

- 1) Przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy.

- 2) Przemoc domowa jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy wielu ludzi i często zakorzeniona jest we wzorcach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie.
- 3) Przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużywaniem siły i władzy oraz dążeniem do kontrolowania współmałżonki/współmałżonka, partnera /partnerki, dziecka lub sytuacji rodzinnej.
- 4) Można nauczyć się niestosowania przemocy, nigdy nie należy godzić się na przemoc i rezygnować z jej powstrzymywania.
- 5) Stosowanie przemocy nigdy nie może być usprawiedliwiane stwierdzeniem, że było skutkiem prowokacji ze strony ofiary.
- 6) Korzenie przemocy domowej tkwią w stereotypach kulturowych i obyczajowych, dotyczących płci, rasy, orientacji seksualnej, które usprawiedliwiają dyskryminację jednostek i grup społecznych.
- 7) Stosowanie przemocy jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną.
- 8) Podstawowym celem działań korekcyjno-edukacyjnych jest zmiana zachowań i postaw osób, stosujących przemoc w rodzinie, a w rezultacie długofalowy efekt powstrzymania sprawców i zakończenie przemocy.

1.2. Cel główny programu: psychoedukacja sprawców przemocy domowej w kierunku zmiany zachowań typu przemocowego na rzecz postawy partnerstwa i poszanowania wobec domowników.

1.3. Cele szczegółowe:

- 1) Zdobyć i poszerzyć wiedzę na temat rodzajów przemocy oraz mechanizmów powstawania przemocy domowej.
- 2) Uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy.
- 3) Wzmocnienie umiejętności samokontroli, postawy partnerstwa i szacunku wobec domowników.
- 4) Nabycie umiejętności komunikowania się, rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy, uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

1.4. Zamierzone efekty i wskaźniki:

- 1) Nabycie nowej i poszerzenie posiadanej wiedzy przez uczestników programu na temat rodzajów przemocy oraz mechanizmów powstawania przemocy domowej; /wskaźnik: liczba uczestników, którzy nabyli i poszerzyli wiedzę .../.
- 2) Uczestnicy programu ponoszą odpowiedzialność za stosowanie przemocy; /wskaźnik: liczba uczestników programu, którzy potwierdzili ponoszenie odpowiedzialności za stosowanie przemocy/.
- 3) Uczestnicy programu wzmocnili umiejętność samokontroli i kształtowania postawy partnerstwa wobec domowników; / wskaźnik: liczba uczestników programu, którzy wzmocnili umiejętność samokontroli i deklarują poprawę relacji partnerskich/.
- 4) Uczestnicy programu nabyli umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy; /wskaźnik: liczba uczestników, którzy nabyli umiejętności komunikacyjne i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez użycia przemocy oraz uzyskali informację o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych/.

II. Uczestnicy programu

2. 1. Uczestnikami programu edukacyjno-korekcyjnego mogą być:

- 1) osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując je do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
- 2) osoby stosujące przemoc w rodzinie, uczestniczące w terapii leczenia uzależnienia od alkoholu lub narkotyków lub innych środków odurzających, substancji psychoaktywnych albo środków zastępczych, dla których udział w programie może stanowić uzupełnienie podstawowej terapii,
- 3) osoby zgłaszające się do uczestnictwa w programach w wyniku innych okoliczności.

Przy rekrutacji Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie współpracuje z :

- zespołami interdyscyplinarnymi,
- policją,
- prokuraturą,
- sądem,
- ośrodkami pomocy społecznej,
- kuratorskimi zespołami sądowymi,
- innymi podmiotami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zgłoszenie do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych następuje w formie:

- zgłoszenia indywidualnego,
- zgłoszenia osób przez podmioty współpracujące w procesie rekrutacji.

2.2. Etapy rekrutacji:

- 1) udostępnienie informacji o planowanej realizacji programu na stronie internetowej i tablicy informacyjnej w PCPR,
- 2) przekazanie przez realizatora programu podmiotom współpracującym przy rekrutacji informacji o planowanej realizacji programu,
- 3) przekazanie przez realizatora programu do podmiotów współpracujących przy rekrutacji druków zaproszeń na spotkanie w związku z planowanym rozpoczęciem programu korekcyjno-edukacyjnego, po ustaleniu terminu realizacji programu (zał. nr 1),
- 4) uzupełnienie druków zaproszeń przez podmioty współpracujące w procesie rekrutacji i przekazanie ich osobom, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie lub stosującym przemoc w rodzinie,
- 5) uzyskanie przez podmioty współpracujące w procesie rekrutacji pisemnej zgody osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, lub stosujących przemoc w rodzinie, na przekazanie ich danych do realizatora programu korekcyjno-edukacyjnego,
- 6) przekazanie przez podmioty współpracujące w procesie rekrutacji do realizatora programu korekcyjno-edukacyjnego danych osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, w sytuacji, gdy osoby wyraziły na to zgodę,
- 7) przekazanie przez realizatora programu korekcyjno-edukacyjnego indywidualnych zaproszeń do osób, zgodnie z danymi przekazanymi przez podmioty współpracujące w rekrutacji,
- 8) spotkanie organizacyjne, wstępna diagnoza, podpisanie deklaracji uczestnictwa w programie i zgody na prowadzenie monitoringu.

2.3. Reguły uczestnictwa w programie:

- 1) regulamin zajęć po opracowaniu przez prowadzących winien zostać przedstawiony uczestnikom i przez nich przyjęty do przestrzegania.
- 2) zapisy w regulaminie powinny zobowiązywać uczestników do systematycznej obecności na zajęciach, zachowań bezpiecznych i zgodnych z zasadami współżycia społecznego w trakcie zajęć.

III. Planowane obszary oddziaływań i formy ich realizacji

3.1. Część I-praca indywidualna z uczestnikiem (wstępna diagnoza, mająca na celu poznanie dotychczasowego życia klienta oraz jego cech osobowych istotnych dla pracy edukacyjnej i korekcyjnej- zał. nr 2).

Metody i techniki pracy: wywiad, analiza zgromadzonej dokumentacji.

3.2. Część II- praca w grupie.

3.3. Treści edukacyjne:

- 1) Definiowanie zachowań bez przemocy i analizowanie używania przemocy.
- 2) Definiowanie zachowań nie zastraszających i analiza zastraszania .
- 3) Definiowanie szacunku, analizowanie przemocy emocjonalnej.
- 4) Definiowanie wsparcia i zaufania oraz analizowanie izolacji.
- 5) Definiowanie szczerości i odpowiedzialności, analizowanie minimalizowania zaprzeczenia i obwiniania.
- 6) Definiowanie poszanowania seksualności, analizowanie przemocy seksualnej.
- 7) Definiowanie partnerstwa, analizowanie męskich przywilejów, przemocy ekonomicznej i wykorzystywania dzieci.
- 8) Definiowanie negocjowania szczerości oraz analizowanie zmuszania i grożenia.

Metody i techniki pracy: mini wykłady, analiza mechanizmów własnych zachowań, trening konkretnych umiejętności, „zadania domowe”, analiza dokumentów programu.

3.4. Zasady prowadzenia zajęć:

- 1) wszystkie informacje uzyskane od uczestników programu dotyczące ich życia osobistego muszą być objęte zasadą poufności. Wyjątkiem od tej zasady są informacje wskazujące na popełnienie czynów zabronionych przez prawo,
- 2) zajęcia prowadzone będą w grupie nie większej niż 12 osób, nie mniejszej niż 3 uczestników.
- 3) edycja programu przewidziana jest na 60 godzin , z przerwami nie dłuższymi niż 1 tydzień. W praktyce długość cykli korekcyjno-edukacyjnych będzie uzależniona od rodzaju i specyfiki grup sprawców oraz od sposobu prowadzenia programu,
- 4) przewiduje się zwrot kosztów podróży uczestnikom programu.

3.5. Harmonogram programu:

- 1) zabezpieczenie środków finansowych na realizację programu (zadanie zlecone z administracji rządowej). Plan finansowy zaplanowanych zadań w programie sporządzony będzie na każdy rok,
- 2) wprowadzenie programu do realizacji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim,
- 3) wznowienie współpracy z: zespołami interdyscyplinarnymi, policją, prokuraturą, sądem, ośrodkami pomocy społecznej, kuratorskimi zespołami sądowymi w celu rekrutacji uczestników do programu,
- 4)uzyskanie zgody ze Starostwa Powiatowego na prowadzenie zajęć w sali nr 6 III piętro, ul. Grunwaldzka 3,

- 5) zakończenie procesu rekrutacji uczestników do programu,
- 6) sporządzenie diagnozy wstępnej,
- 7) podpisanie przez uczestników deklaracji uczestnictwa w programie i zgody na przetwarzanie danych osobowych w związku z uczestnictwem w programie, w tym prowadzenia monitoringu.
- 8) przeprowadzenie szkoleń.
- 9) prowadzenie monitoringu i ewaluacji programu (w zał. nr 4 i 5).

3.6. Oczekiwania wobec osób prowadzących i ich zadania.

- 1) Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne powinny być prowadzone przez dwie osoby (korzystne jest, jeśli osoby prowadzące są odmiennej płci, co pozwala pokazać sprawcom modelową partnerską relację między kobietą a mężczyzną).
- 2) Osoba prowadząca program powinna mieć:
 - ukończone studia II stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo innym kierunku, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji;
 - posiadać zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc;
 - mieć udokumentowany co najmniej 3-letni staż w zakresie pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 3) Oczekiwania od prowadzącego:
 - kwalifikowanie do udziału w programie, w tym przeprowadzenie diagnozy wstępnej;
 - sporządzenie programu oddziaływań edukacyjnych, psychologicznych i socjalizacyjnych, ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc, który zmniejszy ryzyko stosowania przemocy, zwiększy zdolności do samokontroli agresywnych zachowań i wpłynie na konstruktywne współżycie w rodzinie;
 - praca indywidualna z uczestnikami programu;
 - prowadzenie zajęć grupowych;
 - prowadzenie dokumentacji: listy obecności, dzienniki zajęć, sprawozdania, przygotowanie i przekazanie do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim dokumentacji do monitoringu i ewaluacji z wykorzystaniem przygotowanych narzędzi.

IV. Realizator programu

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim, ul. Grunwaldzka 3.

Plan finansowy zadań zaplanowanych w programie w roku..... (zał. nr 3).

Wykorzystane opracowania:

1. Wytyczne do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (zał. nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie)
2. Procedura rekrutacji uczestników do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
3. Projekt „Działamy-zapobiegamy”.
4. Publikacje na stronie internetowej www.wp.pl